

консолідованість нації і потужний захист від зовнішньої експансії, в тому числі від прихованої і відкритої агресії Москви.

Список використаних джерел:

1. Шигаль Д.А. Історія держави і права України : Курс лекцій. 2-е вид., переробл. та доповн. Харків : Вид-во «НТМТ», 2019. 356 с.
2. Левик Б. Зовнішньополітичні орієнтири уряду Павла Скоропадського (за архівно-мемуарними матеріалами). *Аналітично-інформаційний журнал «Схід»*. 2017. № 4(150). С. 69–74.
3. Воронько Л.О. Українське державотворення в добу Гетьманату 1918 року: роль та значущість діяльності П. Скоропадського. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 1. С. 3–20.
4. Булгаков Ю. Основні аспекти зовнішньополітичної діяльності Гетьманату Павла Скоропадського у висвітленні сучасних вітчизняних істориків. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Історія*. 2009. Вип. 97. С. 4–7.

Сіра Н.П.

Директор

*Мезинського археологічного науково-дослідного музею
імені В.Є. Куриленка*

СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКИЙ ПУСТИННО-РИХЛІВСЬКИЙ МОНАСТІР: ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ

Свято-Миколаївський Пустинно-Рихлівський монастир знаходиться в с. Рихли Коропського району Чернігівської області, на території Мезинського Національного природного парку.

Головною подією передісторії монастиря була поява чудодійної ікони Святителя Миколая у 1620 р. Бортник із с. Оболюня, який оглядав у лісі дерева із бджолиними гніздами, побачив на високому клені ікону Святого Миколая. Так, в книзі «Картины церковной жизни Черниговской епархии» (1912) зазначається «поводомъ къ устроению служило слѣдующее. Въ 1620 году одинъ благочестивый хозяин изъ села Оболюня (въ 10-ти верстахъ отъ Рыхловскаго монастиря) имелъ лесную паську, увидѣлъ на высокомъ кленѣ икону. Исполненный благоговѣнія и

страха, снялъ онъ принесъ ее домой, но на слѣдующій день, къ великому изумленію благочестиваго хозяина, новоявленная икона была найдена имъ на томъ же деревѣ. Съ душевнымъ волнеемъ и страхомъ вторично снимаеъ онъ дивный образъ съ дерева, но черезъ ночь повторяется то же самое чудо: святая икона Божією силою опять оказалась на прежнемъ мѣстѣ... крестьянинъ третій разъ беретъ чудесный образъ съ дерева. Но святая икона опять исчезаетъ изъ дома и видимо уходитъ на клень...». Після цього пасічник вже не посмів приховувати появу ікони і розповів про це жителям навколишніх сіл. Народ поспішив до Святої Ікони щоб помолитися перед образом: хворі отримували зцілення, а скорботні розраду [1, с. 5]. На цьому місці спочатку побудували каплицю, яка проіснувала досить довгий час. Гетьман Скоропадський, який отримав біля ікони Святого Миколая зцілення від своєї хвороби, спорудив невелику дерев'яну церкву. Престол цієї церкви було збудовано саме на тому місці, де вперше з'явилась ікона. Двічі на рік у дні вшанування Святого Миколая (22 травня і 19 грудня н.с.) здійснювалась літургія священником Василієм з села Оболоння.

Через деякий час після побудови церкви у Рихлівській пустині з'являються перші монахи. Це пояснюється тим фактом, що потрібно було охороняти церкву разом з іконою. У цей час, за легендою, монастир складався з 1–2 келій, у яких проживало 2–3 пустинники.

Офіційно ж Рихлівський монастир було засновано у 1666 р. за благословенням чернігівського архієпископа Лазаря Барановича та на кошти Д.І. Ігнатовича, який у майбутньому став гетьманом України.

Василь Ігнатович займався облаштуванням монастиря до 1671 р. поки його не назначили чернігівським полковником. За цей час було зведено дерев'яний храм. Крім того, ним придбані й пожертвовані монастирю поля, озера, три млини, земля для сінокосу, Савинська і Жерновська переправа через Десну. Його брат Дем'ян пожертвував обителі село Будище і два млини. Процвітання монастиря сприяло його вдале місцезнаходження на шляху між Новгород-Сіверським, де знаходилась архієпископська кафедра, гетьманською столицею Батурин і полковим містом Чернігів. Тож знатні гості, подорожуючи краєм, мали змогу зупинитися тут для відпочинку і поклоніння Святій іконі. Перший ігумен Серапіон відомий по документах 1674 року. Вони ж свідчать про те, що в той час монастир складався із дерев'яних будівель і печер, що були викопані в густому лісі недалеко від того місця, де з'явилася ікона. Відомі навіть імена трьох печерних пустельників: Євстафія, Єлисея й

Іллі. Грамота 1667 р. свідчить, що це були «пустельнолюбившіе подвижники» з числа ченців макошинських.

У 1749 р. була побудована і освячена церква в ім'я Федора Стратилата, в тому ж році почали будувати трьохпрестольний собор в ім'я Святителя Миколая на кошти ктитора Ф. Качанівського. 1753 р. на його ж кошти був закладений храм на місці явлення Свято-Миколаївської Рихлівської ікони. У 1756 р. в монастирі було 46 чернецтвующих осіб – ігумен, намісник, підскарбій, ієрохенців – 9, ієродияконів – 8, послушників – 26. За кількістю чернецтвующих він був другим після Борисоглібського монастиря у Чернігівській єпархії.

Трьохпрестольний собор був збудований за планом Растреллі і освячений в 1760-му р. До нього була прокладена цегляна бруківка. На північ від обителі в XVII ст. був заснований монастирський гостинний двір. Неповдалік монастиря знаходились колодязь, господарський двір, цегельний завод, сад та пасіка, скит і каплиця. На схилах ярів були викопані печери, що збереглися до нашого часу.

У 1786 р. обитель хотіли скасувати, але завдяки втручанню графа Румянцова-Задунайського вона продовжувала існувати і процвітати [3, с. 41–46].

Ставши настоятелем Рихлівського монастиря Мельхіседек відразу почав ремонтувати храми. Було перебудовано теплу церкву Федора Стратилата. З південного боку до неї було прибудовано головний храм Різдва Христового і «правий предел в честь Введення во храм Богородицы» [2, с. 18].

Настоятель Мельхіседек активно займався і духовним розвитком монастиря – ним був розроблений особливий Статут з 47 глав, що регламентував порядок богослужінь і обов'язки ченців.

В Рихлівській пустині із числа братії були свої іконописці, шевці, чоботарі, бондарі, столяри, мельники, пасічники й інші різні спеціалісти. Для хлопчиків, переважно сиріт із навколишніх сіл, в монастирі була школа з проживанням, готовим одягом і повним утриманням. В школі викладалися Закон Божий, читання, письмо, арифметика і спів, якому в обителі приділяли велику увагу. Братський хор був досить відомим в околиці, а регентом хору деякий час Лука Проскура (уродженець села Карильське, що знаходиться за 19 км від Рихлів), майбутній преподобний Лаврентій Чернігівський.

З Рихлівським монастирем пов'язане ще одне ім'я подвижника – батюшки Іувеналія, схіархімандрита Феофана Медведєва. Ще в

дитинстві разом з матір'ю він ходив на поклоніння святим місцям у Києво-Печерську Лавру, в Свято-Миколаївський Рихлівський монастир. Так одного разу, поклонившись святині Рихлівського монастиря – чудотворному Образу Святителя Миколая, тринадцятирічний хлопчина залишився при монастирі та повністю присвятив себе Богу. Згодом його постригли в монахи. Перед закриттям Рихлівського монастиря батюшка Іувеналій встиг врятувати Чудотворний образ Спаса Нерукотворного (нині образ повернуто монастирю). 14 червня 2011 р. рішенням Священного Синоду Української Православної церкви отця Феофана зараховано до лику святих Ніжинської єпархії. Мощі преподобного отця відкриті для паломників в Успенській церкві (сmt Копон).

Святитель Миколай не раз покровительствовав пустинь. В 1849 р. в Копоні ходила пошесть холери. Одному священнику у сновидінні було сказано принести з Рихлівського монастиря Чудотворний образ Святого Миколая. 16 липня 1848 р. ікону Святого Миколая зустрічали всі жителі міста. Образ внесли до Михайловського храму, відслужили молебень, а наступного дня пройшов хресний хід містом. Холера припинилась [3, с. 24]. В пам'ять про цю подію на прохання прихожан в Рихлівському монастирі була написана і освячена точна копія з Чудотворного Образу, яка й досі зберігається у Вознесенському храмі.

У першій половині XIX ст. з'являються і «Нові» печери Рихлівського монастиря. Про їх паломницьке призначення свідчить і місце розташування і планометричні рішення пам'ятки, а також оформлення прилеглої території самого входу [4, с. 122].

Місцевість, де ще на початку XX сторіччя піднімалося чотири кам'яних монастирських храми і проживало 152 ченця, по красі може зрівнятися із самими мальовничими куточками Європи. Глибокі яри, схили яких укриті незайманим липово-кленово-дубовим лісом, змушують забути, що ти знаходишся на рівнині. Величезні багатовікові дуби, дупла яких можуть стати притулком відразу кількох людей, нагадують про вічність, змушуючи забути про дріб'язки нашого земного існування. Нажаль, у часи радянської держави, протягом XX ст. монастир було закрито, його майно пограбовано, а більшість споруд знищено, були поруйновані храми, каплички, для господарських потреб жителів Копонського району розібрана кріпосна монастирська стіна. Ділянки лісів, що належали монастирю, мали різне підпорядкування, були досить понижені в період німецької окупації й повоєнні часи (особливо 50–70 рр. XX ст.).

72 роки мовчала Рихлівська обитель, і тільки 24 травня 2004 р. була відправлена перша Божественна Літургія. У липні 2006 р. Рихлівська релігійна громада зареєстрована як Свято-Миколаївський Пустинно-Рихлівський чоловічий монастир. Сьогодні сюди їдуть люди, відвідують святині та монастирські печери, мандрують стежками стародавнього лісу, купаються у лісовому озері та п'ють цілющу воду з джерела. У монастирському храмі знаходяться особливо шановані та чудодійні ікони Святого Миколая Рихлівського, Спаса Нерукотворного та Пресвятої Богородиці Дубовицької.

Рішенням Священного Синоду від 28 липня 2019 р. в с. Рихли Коропського району Чернігівської області Миколаївський Пустинно-Рихлівський чоловічий монастир Ніжинської єпархії реорганізований на жіночий монастир.

Список використаних джерел:

1. История Рыхловской пустыни. Нежин: Лукьяненко В.В., 2009. С. 32.
2. Мельхиседек. Историческое описание Рыхловской пустыни. М., 1844, 144 с.
3. Путря Н. Любовью к богу пламеня. Нежин: «Вид. «Аспект – Поліграф», 2001, 144 с.
4. Руденок В.Я. Подземелья Рыхловского монастыря. *Могиланські читання*: 36. наук. пр., 2006. С. 121–123.

Сухарь І.А

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

СТАВЛЕННЯ ДО ВАГІТНОСТІ ЖІНКИ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Необхідність дослідження особливостей ставлення жінки до власної вагітності зумовлена існуванням явища девіантного материнства (Д. Пайнс, К. Боне). На думку багатьох дослідників (Е. Берн, В.С. Торохтій, К. Штайнер), жінки, запрограмовані на досягнення успіху, тому впродовж тривалого часу відмовляються від народження